

. Původ a rodina

1.1 Původ

Můj pradědeček Josef Bezděkovský se narodil do tradiční mlynářské rodiny, která již od poloviny osmnáctého století působila na tzv. Dolním mlýně v Rohozné č. p. 36. Prvním zde žijícím Bezděkovským byl **Tomáš** (1705–1761), který do Rohozné přišel z Chobotského mlýna u Kácova¹. Po něm se zde vystřídaly tři generace Františků², z nichž ten poslední, v matrice uváděný jako **Franz** (14. 8. 1798 – 14. 8. 1874), se stal tatínkem právě Josefova otce.

Úplně prvním doloženým příslušníkem rodu Bezděkovských je ovšem mlynář **Jan** (narozen cca v roce 1583) ze Sedlce u Sedlčan³, který se poprvé objevuje v soupisu sedleckých poddaných z roku 1641 spolu se svojí manželkou **Kateřinou** (*1611) a syny **Petrem** (*1627) a **Štěpánem** (*1638). Nelze vyloučit, že příjmení Bezděkovský získal **Jan** podle obce Bezděkov, vzdálené od Sedlce necelých 10 km.

Zajímavostí o Janově tehdejší rodině přitom je, že možná neměla nikterak pevný vztah ke katolické víře. Svědčily by o tom alespoň unikátní dochované zpovědní seznamy z panství Vysoký Chlumecký (kam spadal i Sedlec) ze čtyřicátých a padesátých let šestnáctého století, z nichž vyplývá, že třeba roku 1645 nebyl ani Jan, ani kdo jiný z jeho rodiny u zpovědi⁴.

Ať už to s vírou dotyčných bylo jakkoliv, faktem zůstává, že sedlecký mlýn, později známý jako Hejdukův mlýn⁵, zdědil nejstarší syn Petr. Ten mladší Štěpán naopak ze Sedlce odešel a v Chýnově se tehdy coby mlynářský tovaryš oženil s Anežkou, dcerou zemřelého Adama Polaneckého, krejčího z Chýnova. Ještě při narození své dcery Anny (1661) sídlil v Chýnově, ale pokračovatel rodu **Jan (1663)** se již narodil ve mlýně v nedalekém Bítově (nyní č. p. 9) u

¹ Dle webu www.vodnimlyny.cz je Chobotský mlýn nebo též Mlýn Chobot zachycen v odhadu panství Kácov ze dne 3. 10. 1711 jako mlýn o dvojím složení. Viz <https://www.vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/825-mlyn-chobot-chobotsky-mlyn>. Internetový zdroj uvádí, že Tomáš zde působil mezi lety 1739–1759. Viz <https://www.vodnimlyny.cz/pl/mlyny/estates/detail/1144-bezdekovsky-mlyn>.

² Jde o Tomášova syna Františka (1740–1811) a vnuka Františka (1769–1825).

³ Jedná se o dnešní město Sedlec – Prčice. V daném soupisu poddaných je jinak dotyčný mlynář uváděn jako Jan Bezdiekowský. Viz BENDA, Martin: Rodokmen rodiny příjmení Bezděkovský, Česká Lípa, 2017.

⁴ RYANTOVÁ, Marie: Nejstarší zpovědní seznamy a výkazy panství Vysoký Chlumecký ze čtyřicátých a počátku padesátých let 17. století, Praha, Acta Universitatis Carolinae, 2019, str. 163. Příloha II této knihy obsahuje seznam všech obyvatel Sedlce, přičemž křížkem (a slovem byl/byla) je u nich vyznačeno, zda se zúčastnili zpovědi. V případě Janovy rodiny (on, jeho manželka Kateřina a dále syn Petr a dcera Alžběta) křížky chybí.

⁵ Pojmenování Hejdukův mlýn (č. p. 36) dostal sedlecký mlýn až počátkem dvacátého století podle někdejších majitelů. Viz <https://www.vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/5391-hejdukuv-mlyn>. Ohledně dokladů k tomu, že rodina Jana Bezděkovského žila právě v mlýně č. p. 36, viz BENDA, Martin: Rodokmen rodiny příjmení Bezděkovský.

Radenína. Pokračovatelé rodu zde přitom působili dalších téměř 150 let⁶. Když Jan počátkem roku 1703 ovdověl⁷, oženil se znovu s Kateřinou Kreslerovou z Budyně. Celkově zplodil nejméně šest dětí⁸ a dožil se na tu dobu úctyhodných 82 let.

Jedním z Janových potomků byl již zmiňovaný syn **Tomáš** (1705). Ten se oženil s Dorotou Strašpytlovou, z Hamernického mlýna, kde je uváděn roku 1728⁹. Pak ale působil na nějakém jiném, dosud neznámém mlýně. Jisté však je, že v letech 1731 až 1734 žil prokazatelně na Rožkovském mlýně u Pelhřimova (obec Krasíkovice)¹⁰, kde se mu narodily dcery Kateřina (*1731) a Žofie (*1734). Bezděkovští zde ale byli jen poměrně krátkou dobu, cca v roce 1735 tento mlýn opustili a přesídlili za širší rodinou zpět na Bítov. Zde je Tomáš uváděn opět roku 1738¹¹, brzo však, jak jsme již zmínili výše, přesídlil do Kácova. Připomeňme v této souvislosti, že toto časté střídání mlynářského působiště nebývalo tehdy u tzv. nájemních mlynářů, jakým byl i Tomáš, zas tak neobvyklé, neboť vrchnost si je vzájemně popouštěla¹².

Tomášovo „putování“ po mlýnech se završilo v období konce 50. let 18. století, kdy na základě schválení vrchnosti v roce 1759 zrekonstruoval starý mlýn v Rohozné (č. p. 36). Hned o dva roky později (tedy v pouhých 56 letech) však zemřel a je pohřben u kostela sv. Magdalény v Dolní Cerekvi. Stihl však ještě požádat vrchnost, aby na mlýně mohl zůstat, neboť se jeho výstavbou zadlužil a mlýn měl být vydražen. Smlouva mezi Tomášem a jeho synem Františkem řečeným „nstorem“ z roku 1760 nám přitom říká, že tato žádost byla přijata kladně. Mlýn se tak od těchto časů začal předávat z otce na syna, což jinak bývalo u nájemních mlynářů (na rozdíl od tzv. mlynářů úročních) dosti neobvyklé¹³.

⁶ Když Jan Bezděkovský kolem roku 1745 zemřel, ujali se hospodaření na zdejším mlýně jeho synové. Nejprve Vojtěch a po roce 1748 starší bratr Matěj. Matějovi se však toto hospodaření příliš nedařilo, což dokládá nedatovaná stížnost, že námelníci k němu přidělení jezdí do cizopanských mlýnů. Po smrti Matěje Bezděkovského se mlýna ujal jeho syn František. Ten se roku 1771 oženil s Annou, dcerou podhorského mlynáře Jakuba Veselého. Po deseti letech žel František zemřel a zanechal po sobě vdovu a 5 sirotek. Anna se provdala podruhé za Matěje Chromého, jemuž mlýn postoupila až do vzrostu syna Tomáše z prvního manželství. Roku 1797 byl Matěj Chromý propuštěn na mlýn do Nadějkova a bítovský mlýn postoupil Tomáši Bezděkovskému. Ten zde působil do své smrti kolem roku 1811. Poručník sirotek po Tomášovi Václav Dvořák pak mlýn prodal Josefu Reitschlägerovi, jehož potomci na mlýně hospodařili dlouhá léta. Tímto se však završilo působení této větve rodu Bezděkovských na bítovském mlýně. Tyto informace uvádím podle <https://www.vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/3735-bitovsky-mlyn>. Viz též LINTNER, Jan: Z minulosti Bítovského mlýna, in Jihočeský sborník historický, Tábor 1949.

⁷ Jeho první manželkou Marjana (sestra Matěje Šohaje z Pacova) neměla patrně žádné děti. Viz LINTNER, Jan: Z minulosti Bítovského mlýna, in Jihočeský sborník historický, str. 116. Tábor 1949.

⁸ Dle informací mého tatínka těch dětí mohlo být až sedm, ale s určitostí víme jen o těchto šesti: Tomáš (1706), Matěj (1708), Rozina (1710), Vojtěch (1713), Václav (1717) a Žofie (1732). Viz tamtéž.

⁹ Dle webu www.vodnimlyny.cz je daný mlýn uváděn jako Mlýn Hamr a jméno Bezděkovských je v seznamu zdejších mlynářů. Viz <https://www.vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/3576-mlyn-hamr>.

¹⁰ Dle webu <https://www.vodnimlyny.cz/mlyny/objekty/detail/4533-rozkovsky-mlyn> je nejstarší datový majitel Vojtěch Pohan z roku 1750, zdá se tedy, že mlýn byl funkční minimálně v době narození Tomášovy dcery Kateřiny, tedy roku 1731.

¹¹ V knihách chýnovského cechu mlynářského je Tomáš roku 1738 uváděn jako „mlynář pod Bítovem“. Viz též LINTNER, Jan: Z minulosti Bítovského mlýna, in Jihočeský sborník historický, str. 116. Tábor 1949.

¹² ŠTĚPÁN, [Luděk](#) a [KŘIVANOVÁ](#), Magda: Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách, Praha, 2000, str. 187.

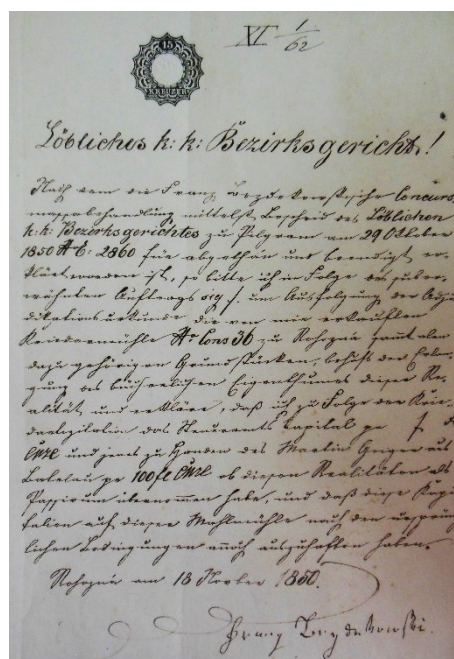
¹³ Tamtéž.

1.2 Rodiče

Jak se dozvídáme z matričního zápisu o pradědečkově narození, jeho rodiči byli Josef a Kateřina Bezděkovští. Matka Kateřina, za svobodna Zábojová (25. 10. 1842 – 9. 5. 1921), se na rohozenský mlýn přivdala z nedalekého Těšenova. Její otec Jan zde byl, jak nám opět uvádí matrika, „gruntovníkem“¹⁴, tj. vlastníkem většího zemědělského statku¹⁵. To tehdy nebylo u sňatků uzavíraných majiteli mlýna či jejich potomky nic neobvyklého. Nezapomínejme totiž na to, že mlynáři náleželi obecně spíše k vyšším a bohatším vrstvám a představovali tak vyhledávanou partii¹⁶. Samotný sňatek Josefa a Kateřiny byl uzavřen 21. 11. 1865, tedy téměř 8 let před narozením jejich syna Josefa. Doprovázelo ho, jak bylo u mlynářských manželství rovněž běžným zvykem, uzavření satební smlouvy řešící veškeré majetkoprávní vztahy.

O Josefovu otci (12. 3. 1839 – 11. 3. 1913) je známo, že byl roku 1872, tedy rok před narozením svého jediného syna, prohlášen za mistra mlynářského. Tomuto aktu tehdy muselo předcházet absolvování mlynářské zkoušky spočívající v doložení znalostí z oboru mletí a stavby mlýna. Otázkou však je, jak těžká tato zkouška v jeho případě byla, neboť z literatury víme, že jako majitel mlýna ji mohl mít výrazně snazší, než když zkoušku absolvoval někdo „sprostého“ původu¹⁷.

Co by nás na první pohled možná mohlo trochu překvapit, je fakt, že jméno pradědečkova otce figuruje na celé řadě listin, které se váží k provozu pily na Dolním mlýně. Provozování vodních pil na zpracování dřeva však bylo ve své době poměrně běžnou mlynářskou praxí¹⁸. Nejstarší k tomu dochovaná listina je datována z března 1866¹⁹ a my díky ní víme, že se měl Josef st. s městskou radou v Pelhřimově domluvit na tom, že bude za řezání jednoho špalku dostávat náhradu 40 krejcarů. Tato dohoda však zřejmě nebyla definitivní, neboť ještě koncem roku píše mlynář Bezděkovský do Pelhřimova, že částka 10 krejcarů, kterou aktuálně dostává, mu nepokrývá náklady na osvětlení, které musí používat, aby mohl pracovat i za tmy a svou práci tak maximálně urychlil. Žádá proto o navýšení dané částky na dvojnásobek, což by však stále byla nižší suma, než byla ta původní. Dohadování se s úřady o proplacení čehokoliv tu zdá se bylo, je a bude...

¹⁴ MZA v Brně – Matrika číslo knihy 6331, Dolní Cerekev – Římskokatolická církev, narození 1863–1887, str. 146.

¹⁵ ŠTEFLOVÁ, Štěpánka a kol. autorů: Rohozná slovem i obrazem 1369–2019, str. 54.

¹⁶ ŠTĚPÁN, [Luděk](#) a [KŘIVANOVÁ](#), Magda: Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách, str. 211.

¹⁷ Historik Z. Wintr třeba uvádí, že „žádal-li majitel mlýna dostat se mezi mistry jakožto rovnoprávný s nimi, tomu ukládali na mistrovskou zkoušku něco snadného nakreslit, jiný sprostý mistr musel udělat těžký hmotný mistrovský kus několikanásobný“ Viz tamtéž, str. 182.

¹⁸ Tamtéž str. 128–129.

¹⁹ MZA v Brně – SOKA Pelhřimov, Fond Archiv města Pelhřimov, inv. č. 850, karton 142.

Z dokumentu o rok později se pro změnu dozvídáme, že za necelé dva dubnové týdny nařezal Josefův otec 44 měkkých špalků. Stala se mu však při tom jistá nehoda, když se kvůli jednomu hřebíku, který byl zaražený v kládě, na pile vylámaly všechny zuby. V této souvislosti žádá Josef senior městskou radu, aby mu do zásoby koupila jeden náhradní „pilní plech“, aby „pila při podobných případnostech státi nemusela, než se znovu zuby v pile vysekají.“²⁰ V roce 1870 pak žádá dotyčný městskou radu o náhradu nákladů ve výši 7 zlatých a 50 krejcarů, které ho stálo nařezání 5 kop prken a 100 klád. Tvrdí, že musel zaměstnat i několik nádeníků, a upozorňuje dále i na to, že není vhodné, aby po něm město Pelhřimov požadovalo řezání tenkých a 3 sáhy dlouhých špalků, na jejichž řezání není „stroj pily zřízen“. „Takovým řezáním na stroji velká škoda se utrpí,“ varuje pelhřimovské²¹. Zda k poruchám docházelo později poměrně často právě proto, že páni radní na toto varování nedbali, či byly důvody jiné, se již patrně nedozvíme. Josefových dopisů, které se toho týkají, však v následných letech s určitostí přibývá²². V roce 1876 se přitom zdá, že již musel být poměrně zoufalý, neboť na jednu stranu měl za úkol co nejrychleji seřezat velké množství „panských klád“, „chatrný stroj pily“ mu však ani neumožňoval, aby využil všechnu jarní vodu na mlýně, a tak mu nezbylo než „tuto vodu nadarmo vypouštět“. Stěžuje si přitom na to, že v posledních třech letech proběhly hned tři prohlídky pily, a že pokaždé byla „nutná potřeba opravy Rohozenské pily uznána.“²³

Jazyk, jakým jsou tyto Josefovy žádosti psány, působí na první pohled možná až příliš úslužně a ponížene²⁴, neměli bychom však zapomínat na to, že měl dotyčný tehdy vůči městu Pelhřimov stále jisté závazky. Již od roku 1815 byl mlýn a s ním související i pozemky, které do té doby patřily vrchnosti, tzv. vyvázán (tj. vykoupen), a to na základě tzv. vyvazovací tabulky. Za právo využívat vodu z velkého rohoženského rybníka však měli mlynáři Bezděkovští vůči pelhřimovskému statku nadále povinnost (vedle placení jakéhosi nájemného ve výši 13 zlatých) odvádět 40 korců žita, 4 korce ječmene a 30 žejdlíků oleje a rovněž „řezat panské klády“. Na oplátku za to počítal kontrakt z 31. října 1815 s tím, že pelhřimovští budou zdarma dodávat na Dolní mlýn šindele, železo, plech a dříví na vodní pilu, spravovat vantroky a čistit kanály²⁵.

²⁰ Tamtéž. Informace jsou obsaženy v dopise z 13. 4. 1867, který městské radě v Pelhřimově adresuje lesník Václav Herget.

²¹ Tamtéž. Jde o dopis z 13. 12. 1870.

²² Viz třeba dopisy ze 7. 1. 1874, 14. 3. 1874, 19. 9. 1874 a konečně 13. 6. 1875 („...má-li se nyní tak mnoho klád řezati, musí se též nevyhnutelně stroj pily opravit.“). Tamtéž.

²³ Tamtéž. Jde o dopis z 3. 2. 1876.

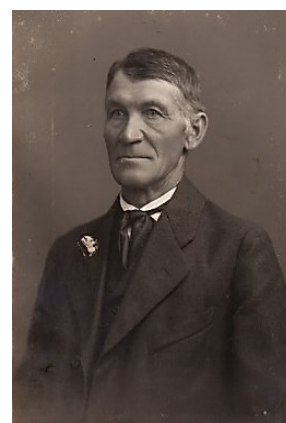
²⁴ Viz závěr již zmiňovaného dopisu z 13. 6. 1875: „Slovutná městská rado, ráčíž tak dobrotivá býti, výše jmenované potřebnosti dobrotivě k pile zařídit, jakož i stroj pily přiměřeně opravit dáti.“ Tamtéž.

²⁵ Informace uvádím dle ŠTEFLOVÁ, Štěpánka a kol. autorů: Rohozná slovem i obrazem 1369–2019, str. 54. Samotné povinnosti mlynářů jsou ve stejné podobě zmíněny i v Protokolu u městské rady v Pelhřimově dne 16. 8. 1873. MZA v Brně – SOKA Pelhřimov, Fond Archiv města Pelhřimov, inv. č. 850, karton 142.

Patrně i proto můžeme mezi úředními dokumenty z archivu města Pelhřimova najít i žádost pradědečkova otce ze 17. listopadu 1871, aby město vybavilo lednici na jeho mlýně dřevěným bedněním, které ji ochrání proti tuhým mrazům. Připomíná přitom, že již v poslední době nemohl (vzhledem k výlovu rybníka) příliš mlít, a kdyby v zimě nebyla lednice takto dovybavena a on měl opět vážný problém mlít, nemohl by patrně řádně platit dojednaný nájem²⁶.

O tom, jak to tehdy dopadlo, archivní materiály mlčí. Zdá se však, že měl pradědečkův otec již docela dost oné závislosti na libovůli úřadů, a že byl již i dostatečně bohatý na to, aby si mohl dovolit požádat pelhřimovskou radu o koupi zmiňovaného rohozenského rybníka, a to za částku 8 000 zlatých (splatnou do 20 let při úroku 5 %). Následkem příslušné kupní smlouvy byly totiž všechny jeho zmiňované povinnosti zrušeny a on tak získal onu zmiňovanou nezávislost²⁷.

Brzy pak začala na Dolním mlýně úplně nová etapa hospodaření, když jeho majitel nechal daný rybník (o rozloze 32 ha) postupně vysoušet. Důvodem takového rozhodnutí byl patrně fakt, že sklízení sena na těchto plochách bylo o dost výhodnější než chov ryb, což potvrzuje i jeho list na okresní hejtmanství ze srpna 1878: „*Poněvadž jsem ale shledal, že mi rybník velmi mdlého užitku dává, ryby v něm málo rostou, ustanovil jsem se na tom, že rybník ten vysuším, abych jej v pole a louku obrátiti mohl a že vodu potoční povedu na mlýn č. 36 v Rohozné pod hrází řečeného rybníka se nacházející umělou stokou, podél hranic tohoto rybníka při straně kde Rohozná leží,*“ stojí na řádkách tohoto listu a my si již brzy ukážeme, kolik zloby a nekonečných právních sporů toto rozhodnutí pradědečkova otce ještě nadělalo.

Díky dochované manželské smlouvě Josefa Bezděkovského staršího s Kateřinou se dále dozvídáme, že Josefův otec mohl své hospodaření po onom sňatku rozvíjet i mimo samotnou Rohoznou. Stal se totiž spoluvlastníkem hospodářství Jana a Františky Zábojových ve zmiňovaném Těšenově. Rodiče Kateřiny si za převod vlastnictví na svou dceru a zetě v dané smlouvě pouze vymínili „*společný byt, stravu, teplo a světlo*“ na výminku a k tomu každoročně 6 měr žita, 2 míry ječmene a 4 míry ovsa, aby mohli krmit jednu krávu a 2 slepice. Na přílepšenou pak k tomu měli ještě ročně dostávat 500 zlatých, přičemž pokud by jeden z nich zemřel, pak se tato částka měla snížit na polovinu²⁸.

O tom, jak moc Josefův otec toto druhé hospodářství prakticky využíval, nevíme z dostupných pramenů téměř nic. Výjimkou jsou informace obsažené v rozhodnutí obecního úřadu v Těšenově z 10. října 1903²⁹, v němž tento „*při komisielním šetření dne 27. září 1903*“ shledal, že se mlynář Josef dopustil „*pychu polního a lesního*“, tedy určité formy „pytláctví“ (v přeneseném slova smyslu). To mělo spočívat v tom, že dotyčný jednak nechal „*samovolně a bez svolení obecního zastupitelstva*“ na obecním pozemku vysekat „*průsek 4 m široký na obě*

²⁶ Tamtéž.

²⁷ Viz Oznámení Městské rady Pelhřimov na Okresní hejtmanství z 20. března 1876 o tom, že 19. března téhož roku byl schválen odprodej tohoto rybníka rohozenského Josefu Bezděkovskému. MZA v Brně – SOKA Pelhřimov, fond Archiv města Pelhřimov, inv. č. 850, karton 142.

²⁸ Viz Pozůstalost Josefa a Anežky Bezděkovských (v držení rodiny Řezníčkových).

²⁹ Tamtéž.

strany“, čímž vykácel 115 stromů a stromků, a dále že přesadil mezník č. 16 pozemku obce Těšenov o 5,5 m a rovněž též odstranil hraniční kámen patřící z velké části obci. Na základě toho byl pak Josefův otec vyzván, aby jako náhradu za způsobenou škodu související s nepovoleným průsekem zaplatil obci 69 korun, přesadil daný mezník na své původní místo a hraniční kámen nejen neodvážel, ale i zaplatil jeho naceněnou hodnotu ve výši 5 korun. Na zaplacení uvedené částky dostal sice Josef od obecního úřadu čas do konce října daného roku, my se však z dokumentu dále dozvídáme, že celá věc byla „úplně vyrovnána“ až dne 20. března následujícího roku, a to částkou pouhých 30 korun. Je tak možné, že Josef st. nevyslyšel po „sousedsku“ míněnou radu, aby se vyhnul řízení před soudní komisí, a že ta nakonec shledala původně vyměřenou pokutu nepřiměřenou.

1.3 Sourozenci a širší příbuzenstvo

I když byl pradědeček jediným synem svého otce (a tedy jediným pokračovatelem této rodové linie mlynářů Bezděkovských), měl hned několik sester. Nejstarší z nich byla Marie (*28. 10. 1866)³⁰, která se provdala za jakéhosi Františka Kosa z Nové Vsi poblíž Třebíče. Dotyčný ji ale 26. listopadu 1907 zemřel, a tak Marii nastaly nelehké časy. Musela se totiž postarat o tři nezletilé děti Marii, Anežku a Františka, přičemž minimálně ten poslední jmenovaný nebyl její vlastní. To vyplývá z dochovaného dokumentu v pozůstalosti po pradědečkovi, kde se píše, že Marie měla být poručnicí dotyčného s tím, že v postavení spoluporučníka měl figurovat Josef Bezděkovský. Tento právní konstrukt vycházející ze Všeobecného zákoníku občanského, který v rakouské monarchii platil již od roku 1811, přitom myslel právě na případy, kdy poručnicí měla být nová žena zemřelého (tj. nevlastní matka nezletilce)³¹. Zda oním spoluporučníkem byl již můj pradědeček či ještě jeho otec, nic s jistotou nevíme. S ohledem na věk jich obou i fakt, že můj pradědeček tehdy ještě neměl vlastní děti, se však domnívám, že tím spoluporučníkem mohl být právě on.

O dvou dalších pradědečkových sestrách, Petronile (22. 5. 1868 – 1888) a Kateřině (19. 11. 1870–1914), vlastně kromě dat narození a úmrtí nic nevíme. Již ona data však ukazují na to, že obě ženy moc štěstí v životě patrně neměly, neboť se dožily velmi nízkého věku. Když k tomu přičteme fakt, že poslední ze Josefových sester Josefina (14. 12. 1877 – 28. 1. 1951) byla dle dostupných dokumentů slabomyslná³², je nabíledni, že pradědeček moc početné užší příbuzenstvo nikdy nepoznal.

Otázkou však je, zda mu to kdy vůbec vadilo, a to zvláště po zkušenosti s velmi napjatými vztahy jeho otce se svým bratrem Františkem (viz blíže další kapitola). Přestože byl František věkově starší než Josef st., již zmiňovaný otec obou bratrů Franz se smlouvou z roku 1865 rozhodl předat rodinný mlýn právě mladšímu synu Josefovi. Ten však samozřejmě musel vyplatit svému

³⁰ Důvodem, proč u Marie nemáme k dispozici údaj o datu úmrtí, by mohlo být to, že dotyčná někdy v pozdějších letech (po úmrtí svého prvního manžela Františka Kose, nejdříve však po roce 1914, kdy je o ní poslední zmínka v dochovaných dokumentech) emigrovala do Austrálie. Jisté to ale není, sestřenice Věrka Řezníčková se od jedné paní z Austrálie, která ji v Rohozné navštívila, pouze dozvěděla, že jejím dávným předkem (prababičkou) byla právě tato Marie. Do Austrálie se ale mohl třeba odstěhovat až její syn či vnuk.

³¹ Tuto informaci přejímám z <https://cs.wikipedia.org/wiki/Poručenství>.

³² Viz Smlouva o převodu mlýna z otce Josefa Bezděkovského st. na syna Josefa z roku 1907, která obsahuje část věnovanou podmínkách zaopatření Josefy. Viz Pozůstalost Josefa a Anežky Bezděkovských (v držení rodiny Řezníčkových).

bratru z rodinného majetku určitý podíl. Z dochovaných kvitancí víme, že se tak stalo již o rok později a že šlo o částku 4 000 zlatých. Tyto prostředky pak patrně použil František poměrně brzo, aby splatil koupi Horního mlýna u Nadymáku v Rohozné³³. To bývala historicky papírna (doložená již roku 1719), ovšem jak se papírenská výroba od druhé čtvrtiny 19. století postupně měnila na průmyslovou (zaváděním papírenských strojů a chemizací), daný provoz již patrně nebyl ekonomicky soběstačný³⁴.

Určitou zajímavostí o Františkovi je, že stejně jako později jeho synovec i on vykonával určitý čas funkci rohozenského starosty. Za jeho starostování (1887 až 1890) se třeba řešila otázka výběru trasy nové silnice do Dolní Cerekve a Batelova. Jednou z variant byla ta sledující stopu původní cesty do Dolní Cerekve. V takovém případě by silnice nutně musela vést přes hráz rybníka, což by vyžadovalo její značnou a nákladnou úpravu, a po těchto úpravách by již údržba hráze nebyla povinností Františkova bratra Josefa, ale okresu. Přestože tuto variantu původně navrhoval i zemský výbor, nakonec byla zvolena jiná alternativa, a my můžeme jen čile spekulovat nad tím, zda tomuto rozhodnutí František (z důvodu napjatých sourozeneckých vztahů) přeci jen nějak ze zákulisí (coby úřední osoba) nepomohl. Ke zkolaudování nové silnice každopádně došlo 20. září 1894, tedy v roce, kdy František Bezděkovský umírá³⁵. Ten měl přitom již nějaký čas vážné zdravotní problémy, kvůli nimž dokonce rok před koncem funkčního období ve starostenském úřadu nabízel svoji rezignaci. Zmiňuji to zde jen proto, že oněmi zdravotními problémy byly rozedma plic, vleklý katar a rozšíření průdušek, což byly obdobné potíže, které, jak uvidíme ještě později, trápily i mého pradědečka³⁶. Mlynářské řemeslo si zdá se na obou sourozencích vybralo svou neúprosnou daň.

³³ V literatuře (ŠTEFLOVÁ, Štěpánka a kol. autorů: Rohozná slovem i obrazem 1369–2019, str. 54) je jako rok koupě Horního mlýna ze strany Františka uváděn rok 1880, nicméně v pradědečkově pozůstalosti (v držení rodiny Řezníčkových) se nacházejí dokumenty, které potvrzují, že František působil na Horním mlýně již minimálně v květnu 1879. Viz sepsaný protokol ze dne 8. 10. 1879 v obci Rohozná ze strany Okresního hejtmantství v Pelhřimově. Z vývoje událostí popsanych v následující kapitole se ale zdá, že František musel daný mlýn mít ve vlastnictví minimálně od poloviny roku 1878. Díky emailové komunikaci s Jonášem Růnou, který se historii Rohozné věnoval ve své bakalářské i diplomové práci, jsem získal informaci, že již 10. 2. 1865 jistý František Bezděkovský uzavřel v Pelhřimově kupní smlouvu na mlýnskou usedlost č.p. 38. Tehdy za ni zaplatil 8300 zlatých. Důvodem, proč píše „jistý“, je to, že dle J. Růny samotná zmínka ze zakládacího spisu pozemkové knihy neumožňuje ověřit, o jakém „Františku“ se zde hovoří. Víme pouze, že těmi prodávajícími byli roku 1865 Josef a Marie Ságlovi, s tím, že Marie byla dcerou Františka Bezděkovského (1820–1899), který mlýn od dcery a zetě mohl teoreticky koupit. Nebo mohl být tehdy kupcem otec Františka Bezděkovského (1832–1894) Franz (1798–1874), který je ale v některých pozdějších listinách též uváděn jako František. Varianta, že oním kupujícím byl právě bratr pradědečkova otce František, se mi však přesto jeví jako víc než pravděpodobná

³⁴ Viz ŠTĚPÁN, [Luděk a KŘIVANOVÁ](#), Magda: Dílo a život mlynářů a sekerníků v Čechách, str. 147.

³⁵ Viz RŮNA, Jonáš: Samospráva obce Rohozná 1850–1918, str. 60. Dle mé e-mailové komunikace s autorem této práce, vycházela příslušná zpráva Pelhřimovského okresního výboru (odeslaná na okresní místodržitelství) z toho, že hráz rybníka byla tehdy ve vlastnictví bývalého starosty, tedy Fr. Bezděkovského (č. p. 38). Pokud však víme, že rybník patřil k Dolnímu mlýnu, je krajně nepravděpodobné, aby vlastníkem hráze u Dolního mlýna byl v daný čas někdo jiný. Srovnej dále příslušné pasáže týkající se rozsudku Nejvyššího soudu v kapitole 3.6 (Vodocestné řízení).

³⁶ Tamtéž, str. 44.

Z Josefových příbuzných stojí za krátkou zmínku ještě rodina jeho strýce Karla Bezděkovského (1853–1907). Zajímavé je jednak to, že dotyčný byl nemanželské dítě sestry Josefova otce Františky Bezděkovské (1830–1858) a že jejich společný otec Franz se měl o dotyčného, dle vyprávění mého tatínka, postarat, když jej uznal za legitimního dědice, a získal tak později finanční prostředky na nákup chalupy v Rohozné č. p. 37. Těmito informacím by přitom odpovídaly dvě v pozůstalosti po pradědečkovi dochované kvitance z roku 1878, z nichž vyplývá že toho roku vyplatil Karlovi jeho strýček Josef určitou část z jeho podílu na dědictví po své matce i babičce Marii Bezděkovské (1801–1868). Jméno Karla Bezděkovského (rolníka z Rohozné) můžeme přitom v devadesátých letech 19. století najít třeba mezi členy výboru Občanské záložny v Dolní Cerekvi. Z fungování záložny na principu, kdy „všichni členové ručí společně rukou nerozdílnou veškerým svým jměním“,“³⁷ bychom tak mohli dovozovat, že majetkově na tom dotyčný asi úplně zle být tehdy nemohl. S mým pradědečkem je pak Karlova rodina spojena zejména v osobě syna dotyčného a Josefova bratrance též Karla, který s ním byl po celou dobu jeho starostování ale i v pozdějších letech (do 1927) v obecním zastupitelstvu a to stejně jako můj pradědeček coby lidovec³⁸.

³⁷ Viz zpráva z odpoledního vydání Národních listů ze dne 22. 12. 1892. str. 4. [Národní listy 22.12.1892 | Národní digitální knihovna | Digitální knihovna Kramerius \(ndk.cz\).](#)

³⁸ RŮNA, Jonáš: Samospráva obce Rohozná 1850–1918, str. 53 a RŮNA, Jonáš: Samospráva obce Rohozná 1918–1938, str. 31.